

1921-55 og i 1961 og 1968 Meddelelser om Rigsarkivet og landsarkiverne 1956-60 og 1961-65. Den seneste udgave omfatter perioden 1966-73, således at man nu har de nyttige beretninger om arkivvæsenets virksomhed for tre-kvart århundrede. Disse beretninger er af interesse ikke blot for arkivinteresserede, men også for arkivbrugere. Ganske detaljeret beretter de om arkivlovgivning og arkivadministration, personale og bygninger, afleverede arkiver, kassationer og ordnings- og registreringsarbejder, filmkopier, arkivvæsenets udadvendte arbejde gennem publicerede afhandlinger og kilder, foredrag og udstillinger osv. I det senest udgivne bind bemærker man ikke mindst afsnittene om arkivaliers tilgængelighed, om kommunalreformen i 1970 og om afleveringerne fra central- og lokaladministrationen og af private arkiver til Rigsarkivet og landsarkiverne. Arkivbrugere finder her systematiske oversigter over det senest indgåede materiale, og et register bagest i bogen giver en række indgange hertil, ligesom til det øvrige, meget omfattende stof.

Ole Degn

Viborg Landstings skøde- og pantebøger 1653-1657. Ved Poul Rasmussen. Under tilsyn af C. Rise Hansen. Landstingenes skøde- og pantebøger III,1. (Landbohistorisk Selskab, 1978). X + 278 s. – *Viborg Landstings skøde- og pantebøger. Register 1651, 1653-1657.* Udarbejdet af C. Rise Hansen. Under tilsyn af Poul Rasmussen. Landstingenes skøde- og pantebøger III,2. (Landbohistorisk Selskab, 1981). 229 s.

Med udgivelsen af Viborg Landstings skøde- og pantebøger 1653-57 har Poul

Rasmussen afsluttet udgaven af denne skøde- og pantebogsrække, der begyndte med Jens Holmgaards bind omfattende årene 1624-1637, fra 1966-70, og fortsatte med Poul Rasmussens bind omfattende årene 1645-1652, fra 1969-73. På i alt godt 900 tryksider foreligger nu en tredjedel hyldemeter skøde- og panteprotokoller med i alt næsten 3.000 protokolsider, idet en bearbejdelse med bl.a. en vis skemativering og skønsomme sammentrækninger har kortet teksten væsentlig ned. Hertil kommer så person- og stednavneregistrene bagest i udgavens bind, på i alt næsten 500 sider.

Med denne udgave af skøde- og pantebøgerne og dens registre er der skabt mulighed for virkelig at udnytte dette meget omfattende materiale på en helt anden måde end tidligere. Viborg Landstings skøde- og pantebøger er de ældste bevarede, idet sådanne bøger først indførtes ved landstingene ved forordninger af 1622 og 1632. For Sjællands Landstings vedkommende har man først bøgerne bevaret fra 1630, for Fynbo Landsting først fra 1646. Da den nævnte forordning af 1622 påbød, at skøder og gave- og pantebreve, som blev udgivet til adelen, skulle tinglæses eller påskrives på første eller andet landsting i det land, hvor de dateredes eller udgaves, kan man altså i denne udgave følge omsætningen af ejendomme til og fra den adelige godsejerstand i hele Nørrejylland gennem en periode på mere end et kvart århundrede. Man kan således iagttage opbygningen af godser gennem køb og mageskifter. Og man kan iagttage en side af borgerstandens voksende rolle i udnyttelsen af landbrugsjorden med baggrund i borgernes voksende økonomiske betydning.

Ole Degn